

Ustawa o usługach płatniczych. Komentarz

Wydanie 2.

Ustawa o usługach płatniczych¹

z dnia 19 sierpnia 2011 r. (Dz.U. Nr 199, poz. 1175)

Tekst jednolity z dnia 26 marca 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 794)²

Spis treści

	Art.
Dział I. Przepisy ogólne	1–15d
Dział II. Obowiązki informacyjne w zakresie świadczenia usług płatniczych	16–32e
Rozdział 1. Przepisy ogólne	16–20c
Rozdział 2. Pojedyncze transakcje płatnicze	21–25
Rozdział 3. Umowa ramowa o usługę płatniczą	26–32e
Dział IIA. Bezpieczeństwo świadczenia usług płatniczych	32f–32i
Dział III. Prawa i obowiązki w zakresie dostarczania usług płatni- czych i korzystania z nich	33–59it
Rozdział 1. Przepisy ogólne	33–39b
Rozdział 2. Autoryzacja transakcji płatniczych	40–48
Rozdział 3. Zlecenia płatnicze i kwoty transakcji płatniczych . .	49–52
Rozdział 4. Czas wykonania transakcji płatniczej i data waluty .	53–59
Rozdział 5. Karty płatnicze	59a–59d
Rozdział 6. Prawa i obowiązki akceptanta i agenta rozliczeniowego	59e–59i
Rozdział 7. Dostęp do podstawowego rachunku płatniczego . . .	59ia–59ih
Rozdział 8. Przeniesienie rachunku płatniczego	59ii–59it
Dział IIIA. Wydawanie i wykup pieniądza elektronicznego	59j–59p
Dział IIIB. Świadczenie usług inicjowania transakcji płatniczych i usług dostępu do informacji o rachunku	59q–59t
Dział IV. Krajowe instytucje płatnicze	60–90
Rozdział 1. Podejmowanie i prowadzenie działalności przez krajowe instytucje płatnicze	60–75
Rozdział 2. Fundusze własne i gospodarka finansowa krajowych instytucji płatniczych	76–80
Rozdział 3. Sprawozdawczość krajowych instytucji płatniczych .	81–83
Rozdział 4. Korzystanie przez krajową instytucję płatniczą z usług agentów oraz powierzanie wykonywania niektórych czynności operacyjnych innym podmiotom	84–90

¹ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13.11.2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniającą dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylającą dyrektywę 97/5/WE (Dz.Urz. UE L 319 z 5.12.2007, s. 1, ze zm.).

² Tekst jednolity ogłoszono dnia 4.05.2020 r.

Dział V. Podejmowanie i prowadzenie przez instytucje płatnicze oraz przez dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku działalności na terytorium państwa goszczącego	91–98b
Dział VI. Nadzór nad krajowymi instytucjami płatniczymi oraz działalnością unijnych instytucji płatniczych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	99–117
Dział VIA. Dostawcy świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku	117a–117e
Dział VIB. Małe instytucje płatnicze	117f–117u
Dział VII. Biura usług płatniczych i kasy oszczędnościowo-kredytowe	118–132
Dział VIIA. Instytucje pieniądza elektronicznego i oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego	132a–132k
Dział VIIB. Schematy płatnicze	132z–132zv
Dział VIII. Rejestr dostawców i wydawców pieniądza elektronicznego	133–142b
Dział IX. Odpowiedzialność cywilna i karna	143–153d
Rozdział 1. Odpowiedzialność za wykonanie transakcji płatniczych	143–149
Rozdział 2. Przepisy karne	150–153d
Dział X. Zmiany w przepisach obowiązujących	154–167
Dział XI. Przepisy przejściowe i końcowe	168–181

Dział I. Przepisy ogólne

Art. 1. [Zakres przedmiotowy ustawy]

1. Ustawa określa zasady świadczenia usług płatniczych oraz wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego, w tym:

- 1) warunki świadczenia usług płatniczych, w szczególności dotyczące przejrzystości postanowień umownych i wymogów w zakresie informowania o usługach płatniczych;
- 2) prawa i obowiązki stron wynikające z umów o świadczenie usług płatniczych, a także zakres odpowiedzialności dostawców z tytułu wykonywania usług płatniczych;
- 2a) warunki wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego;
- 3) zasady prowadzenia działalności przez instytucje płatnicze, małe instytucje płatnicze, dostawców świadczących usługę dostępu do informacji o rachunku, biura usług płatniczych, instytucje pieniądza elektronicznego i oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego, w tym za pośrednictwem agentów, oraz zasady sprawowania nadzoru nad tymi podmiotami;
- 4) zasady dostępu konsumentów do rachunku podstawowego;
- 5) zasady przenoszenia rachunków płatniczych prowadzonych dla konsumentów.

2. Ustawa określa również:

- 1) podstawowe zasady funkcjonowania rynku krajowych transakcji płatniczych przy użyciu kart płatniczych;
- 2) zasady prowadzenia stron internetowych porównujących opłaty związane z rachunkiem płatniczym;
- 3) zasady funkcjonowania schematów płatniczych oraz zasady nadzoru nad tymi schematami.

Spis treści

	Nb
I. Prawo usług płatniczych – uwagi ogólne	1–11
1. Źródła prawa usług płatniczych – uwagi ogólne	1
2. Charakter prawny norm ustawy	2
3. Podział przepisów ustawy według kryterium podmiotowego	3
4. Zasada neutralności technologicznej i wspólny reżim prawny dla wszystkich usług płatniczych	4
5. Podmioty poza regulacją	5
6. Umowa o usługi płatnicze	6
7. Świadczenie usług płatniczych albo wydawanie pieniądza elektronicznego jako przesłanka stosowania ustawy	7
8. Wydawanie i wykup pieniądza elektronicznego	8
9. Relacja do innych ustaw	9
10. SEPA	10
11. Karty płatnicze – szczególna regulacja	11
II. Wykładnia prounijna i transpozycja prawa UE	12–20
1. Obowiązek prounijnej wykładni przepisów prawa polskiego	12
2. Ewolucja prawa UE dotyczącego płatności	13
3. Rozporządzenie 260/2012 – tzw. SEPA End Date Regulation	14
4. Transpozycja PSD2	15
5. Transpozycja EMD2	16
6. Transpozycja PAD	17
7. AMLD5	18
8. Transpozycja rozporządzenia Nr 924/2009 w sprawie płatności transgranicznych we Wspólnocie	19
9. Rozporządzenie 2015/847 w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych	20
III. Przepisy prawa międzynarodowego dotyczące usług płatniczych	21–23
1. FATCA	21
2. Porozumienie dotyczące pocztowych usług płatniczych	22
3. Regulaminy międzynarodowych organizacji płatniczych	23
IV. Przepisy prawa polskiego	24–25
1. Historyczne źródła prawa polskiego w zakresie usług płatniczych	24
2. Przepisy prawa polskiego dotyczące usług płatniczych	25
V. Przepisy prawa Unii Europejskiej	26–29
1. Dyrektywy	26
2. Rozporządzenia Parlamentu i Rady UE	27
3. Rozporządzenia wykonawcze Komisji do dyrektywy PSD2	28
4. Rozporządzenia wykonawcze Komisji do dyrektywy PAD	29
VI. Stanowiska organów i interpretacje	30–35
1. Wytoczne UENB	30
2. Opinie EUNB	31
3. Stanowiska KNF	32
4. Dokumenty NBP	33
5. Dokumenty ZBP	34
6. Inne źródła	35

I. Prawo usług płatniczych – uwagi ogólne

1. **Źródła prawa usług płatniczych – uwagi ogólne.** Prawo usług płatniczych 1 należy do jednej z najmłodszych i najbardziej dynamicznych dziedzin prawa. Komentowana ustawa o usługach płatniczych, która weszła w życie 24.10.2011 r. była zmieniana już ponad dwudziestokrotnie. Zmiany te były głównie wynikiem

postępu technologicznego, upowszechnienia Internetu oraz środków komunikacji mobilnej, co zaowocowało powstaniem nowych form płatności, ale także aktywności legislacyjnej organów Unii Europejskiej, zwłaszcza w zakresie dopuszczenia dokonywania rozliczeń pieniężnych przez podmioty inne niż banki. Na źródła prawa usług płatniczych składają się **akty prawa polskiego**, bezpośrednio stosowane **prawo Unii Europejskiej**, w jakiejś części – także **umowy międzynarodowe** oraz **akty o charakterze soft-law**, mające charakter prawotwórczy, ale niestanowiące normatywnych źródeł prawa *sensu stricto*. W przypadku prawa polskiego dla celów wykładni przepisów istotne są stanowiska polskich organów stosujących prawo, takich jak Komisja Nadzoru Finansowego, Narodowy Bank Polski czy też Główny Inspektor Informacji Finansowej. Cennym źródłem interpretacji są także stanowiska i interpretacje Związku Banków Polskich. W przypadku prawa Unii Europejskiej – obok tradycyjnych dyrektyw i bezpośrednio stosowanych rozporządzeń – znaczenie dla interpretacji mają także akty wykonawcze takie jak regulacyjne standardy techniczne wydawane w formie rozporządzeń Komisji, wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA), opinie EBA i Komisji, rekomendacje i stanowiska Europejskiego Banku Centralnego, jak również stanowiska innych organów niebędących formalnie organami prawotwórczymi, takimi jak Europejska Rada do spraw Płatności (*European Payments Council*), czy też Europejskiego Stowarzyszenia Banków (*European Banking Federation*) oraz wyjaśnienia służb Komisji Europejskiej. Dodatkowo istotną rolę pełni także orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, jak również sądów polskich. Interpretując przepisy UsIPIU należy zatem mieć na względzie szereg innych aktów prawnych oraz innych dokumentów formalnie niestanowiących aktów prawnych, ale mających znaczenie prawotwórcze.

2. **2. Charakter prawny norm ustawy.** Pod względem kwalifikacji do odpowiednich gałęzi prawa, ustawa stanowi zespół norm o charakterze mieszanym. Są to normy regulujące stosunki cywilnoprawne (głównie przepisy transponujące Tytuł III i IV drugiej dyrektywy o usługach płatniczych, dotyczące przejrzystości warunków i wymogów w zakresie informowania w odniesieniu do usług płatniczych oraz praw i obowiązków w odniesieniu do dostarczania usług płatniczych i korzystania z nich). Są to również normy o charakterze administracyjnoprawnym, przykładowo dotyczące nadzoru nad dostawcami usług płatniczych i emitentami pieniądza elektronicznego oraz prowadzenia rejestru instytucji płatniczych, małych instytucji płatniczych oraz biur usług płatniczych, ich oddziałów i agentów. Dla porównania można podać, iż ustawodawca niemiecki, uwzględniając istnienie w drugiej dyrektywie o usługach płatniczych norm publicznoprawnych i prywatnoprawnych, dokonał transpozycji tej dyrektywy wprowadzając jej zapisy zasadniczo w zakresie dwóch ustaw – jednej nowej ustawy zawierającej normy publicznoprawne – ustawa o nadzorze nad usługami płatniczymi (Gesetz über die Beaufsichtigung von Zahlungsdiensten – Zahlungsdienstenaufsichtsgesetz – ZAG), oraz – w zakresie cywilnoprawnym – zmian do niemieckiego kodeksu cywilnego (Bürgerliches Gesetzbuch) oraz niektórych innych ustaw. Zmiany zostały wprowadzone ustawą o transpozycji drugiej dyrektywy o usługach płatniczych z 17.7.2017 r. (Gesetz zur Umsetzung der Zweiten Zahlungsdiensterrichtlinie, BGBl. I 2017, Nr 48, s. 2446).
3. **3. Podział przepisów ustawy według kryterium podmiotowego.** Kierując się kryterium podmiotów zobowiązanych, można dokonać następującego podziału przepisów ustawy:
 - 1) przepisy dotyczące **wszystkich kategorii dostawców usług płatniczych**, wliczając banki, instytucje kredytowe, instytucje pieniądza elektronicznego, małe instytucje płatnicze oraz instytucje płatnicze, biura usług płatniczych, dostawców świadczących usługę dostępu do informacji o rachunku, określające przede

wszystkim zasady świadczenia usług płatniczych (w tym mające zastosowanie do poleceń przelewu, zapłaty, kart płatniczych), informacje i wymogi w zakresie świadczenia tych usług, zasady odpowiedzialności (większość przepisów Działu I, Działy II, IIA, III, IIIB, IX, XI);

- 2) przepisy dotyczące **wyłącznie instytucji płatniczych, małych instytucji płatniczych, biur usług płatniczych instytucji pieniądza elektronicznego**. Przepisy ustawy określają m.in. tworzenie, strukturę organizacyjną, nadzór, zasady ochrony powierzonych środków, korzystanie z usług oddziałów, agentów i podmiotów wykonujących czynności na zasadzie outsourcingu. Instytucjom płatniczym i instytucjom pieniądza elektronicznego zostało udzielone, na podstawie zezwolenia uzyskanego w jednym z państw członkowskich, prawo świadczenia usług płatniczych we wszystkich państwach członkowskich (Działy IV, V, VI, VII, VIIa, VIII);
- 3) przepisy określające **warunki dostępu do systemów płatności** przez dostawców usług płatniczych, mające na celu wzmocnienie konkurencji. Normy te są adresowane do podmiotów prowadzących systemy płatności (art. 9 i częściowo art. 10);
- 4) przepisy odnoszące się do **podmiotów prowadzących schematy płatnicze**, określające procedurę uzyskiwania zezwolenia oraz na zmianę funkcjonowania schematu płatniczego (Dział VII B);
- 5) przepisy nakładające **obowiązki na podmioty pośredniczące i podmioty trzecie** (art. 20 ust. 2, art. 52 ust. 1, art. 148).

4. Zasada neutralności technologicznej i wspólny reżim prawny dla wszystkich usług płatniczych. Przepisy ustawy mają zastosowanie do wszystkich usług płatniczych, wymienionych w art. 3 ust. 1 (a także w załączniku do drugiej dyrektywy o usługach płatniczych). Jedną z zasad implementowanej dyrektywy jest **zasada neutralności technologicznej** (zob. pkt 10 oraz 21 preambuły do dyrektywy, jak również art. 98 ust. 2 lit. d dyrektywy), wprowadzona w celu stworzenia **równych zasad dostępu dla wszelkich systemów płatności**, aby umożliwić dokonywanie wyboru konsumentom. Zgodnie z zasadą neutralności technologicznej prawo nie powinno ponadto budować barier dla rozwoju nowych technologii, ale jednocześnie zapewnić objęcie jego obowiązującym także rozwiązań, które powstaną po jego uchwaleniu. Podobnie jak PSD1, Druga dyrektywa o usługach płatniczych zapewnia jednakowy poziom ochrony wszystkim użytkownikom używającym każdego rodzaju płatności elektronicznej (zob. European Commission, Your questions on PSD1, Question no 256). Jedną z konsekwencji implementacji dyrektywy jest stworzenie **wspólnego reżimu odpowiedzialności obowiązującego dostawców usług płatniczych za transakcje nieautoryzowane** (zob. art. 46 i n.), niezależnie od rodzaju transakcji płatniczej.

5. Podmioty poza regulacją. Adresatami norm zawartych w ustawie są podmioty świadczące usługi płatnicze oraz emitujące pieniądź elektroniczny, będące dostawcami usług płatniczych lub emitentami pieniądza elektronicznego, ich oddziały, agenci oraz podmioty wykonujące czynności w ramach outsourcingu. Adresatami są też „odbiorcy” usług płatniczych i otrzymujący pieniądź elektroniczny, nazwani użytkownikami usług płatniczych oraz – w odniesieniu do pieniądza elektronicznego – posiadaczami pieniądza elektronicznego. Ustawa odnosi się także do podmiotów prowadzących schematy płatnicze. Zasadniczo poza obszarem regulacji ustawy są stosunki prawne pomiędzy dostawcami usług płatniczych oraz pomiędzy tymi dostawcami i instytucjami pośredniczącymi. **Wyjątkowo przepisy ustawy nakładają obowiązki na inne podmioty** (zob. art. 9, 20 ust. 2, art. 52 ust. 1, art. 148; zob. też uwagi w pkt 4 powyżej). Ustawa będzie miała jednak **pośredni wpływ** na stosunki pomiędzy dostawcami usług płatniczych oraz między

dostawcami a podmiotami pośredniczącymi, z którego może wynikać konieczność modyfikacji regulacji kontraktowych istniejących pomiędzy tymi podmiotami. Przykładem konieczności zachowania reguł wprowadzonych przez dyrektywę (oraz ustawę o usługach płatniczych) może być sytuacja, kiedy zlecenie płatnicze jest przekazywane przez dostawcę płatnika znajdującego się w państwie członkowskim dostawcy odbiorcy, również znajdującemu się w państwie członkowskim, ale za pośrednictwem instytucji pośredniczącej znajdującej się poza terenem UE/EOG (np. w Szwajcarii). W takim przypadku na dostawcach usług płatniczych spoczywa obowiązek takiego ukształtowania relacji z instytucją pośredniczącą, które będzie zapewniało przestrzeganie przepisów dyrektywy (por. European Commission, Your questions on PSD1, Question no 252).

- 6 6. **Umowa o usługi płatnicze.** Ustawa wprowadza nowy rodzaj umowy nazwanej – umową o usługi płatnicze. Umowa ta występuje jako **umowa o pojedynczą usługę płatniczą** (art. 21 i n.) oraz jako **umowa ramowa** (art. 26 i n. – zob. uwagi tamże). Wprowadzeniu instytucji umowy o usługi płatnicze towarzyszyła zmiana ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych, która w miejsce dotychczasowej umowy o elektroniczny instrument płatniczy wprowadzała jedynie umowę o instrument pieniądza elektronicznego (zmiana dokonana w art. 163). Dla przykładu można wskazać, iż również ustawodawca niemiecki, dokonując implementacji dyrektywy o usługach płatniczych w drodze nowelizacji niemieckiego kodeksu cywilnego (BGB), wprowadził pojęcie umowy o usługi płatnicze (*Zahlungsdienstvertrag*), która występuje w dwóch odmianach – umowa o pojedynczą usługę płatniczą (*Einzelzahlungsvvertrag*) oraz umowa ramowa o usługi płatnicze (*Zahlungsdienstrahmenvertrag*) – zob. § 675 f BGB. W zakresie umowy o wydanie pieniądza elektronicznego zob. uwagi do art. 59k. Sąd Najwyższy w wyr. z 29.3.2017 r., I CSK 395/16, OSNC 2017, Nr D, poz. 69 – wydaje się traktować umowę ramową (także o usługi płatnicze), jako umowę nienazwaną. Stanowisko to – wobec uregulowania *essentialia negotii* tej umowy w UsIPIU, nie wydaje się słuszne.
- 7 7. **Świadczenie usług płatniczych albo wydawanie pieniądza elektronicznego jako przesłanka stosowania ustawy.** O objęciu danego podmiotu zakresem obowiązywania ustawy będzie decydowała, w przypadku dostawcy usług płatniczych, **kwalifikacja świadczonych przez dany podmiot usług jako usługi płatnicze.** W takim przypadku, bezpośrednio ustawa znajdzie zastosowanie jedynie do świadczonych usług płatniczych, nie zaś wszystkich usług. Świadczenie usług płatniczych może jednak wiązać się z określonymi obowiązkami mającymi wpływ także na inne rodzaje działalności (zob. np. art. 68 odnośnie do hybrydowej instytucji płatniczej). Usługi płatnicze będą mogły być świadczone jedynie przez dostawców usług płatniczych, wskazanych w art. 4 ust. 2. Jeżeli jednak wymienione podmioty nie będą świadczyć usług płatniczych, a będą świadczyć inne usługi, nie będą zobowiązane do stosowania ustawy jako dostawcy. W szczególności usługami płatniczymi będą z reguły usługi świadczone przez wydawców kart płatniczych, niebędących bankami, podmioty świadczące usługi przekazów pieniężnych, dostawców usług inicjowania płatności i dostępu do informacji o rachunku, agentów rozliczeniowych, podmioty oferujące płatność za rachunki oraz niektóre podmioty oferujące płatności przy użyciu rozmaitych urządzeń elektronicznych (zob. uwagi do art. 6). Podobnie kwalifikacja określonych usług jako wydawanie pieniądza elektronicznego będzie decydowała o konieczności stosowania przepisów odnoszących się do usługi wydawania, a także umożliwiania dokonywania transakcji płatniczych przy użyciu pieniądza elektronicznego.
- 8 8. **Wydawanie i wykup pieniądza elektronicznego.** Zob. uwagi do art. 59j i n.
- 9 9. **Relacja do innych ustaw.** Zob. w tym zakresie uwagi do art. 5.

10. **SEPA.** Jedną z przyczyn uchwalenia dyrektywy o usługach płatniczych – PSD1 był zamiar nadania ram prawnych ustaleniom dokonany w ramach tzw. SEPA (*Single Euro Payments Area*). Różnica pomiędzy regulacjami SEPA a obecnie obowiązującą PSD2 polega głównie na innej randze prawnej tych dokumentów, ale też różnym zakresie regulacji. SEPA jest przykładem tzw. samoregulacji i dotyczy sektora bankowego. Druga dyrektywa o usługach płatniczych jest aktem prawnym Unii Europejskiej, który – z uwzględnieniem charakteru dyrektywy, jako aktu prawnego UE – jest skuteczny *erga omnes*, a poza tym w znacznie szerszym zakresie przedmiotowym. Regulacje w ramach SEPA w dużej mierze mają charakter operacyjny; dyrektywa PSD1 stanowiła nadanie ram prawnych także tym regulacjom. **Dyrektywa PSD2** zastępująca dyrektywę PSD1 **stanowi zatem ramy prawne również dla dokonywania transakcji SEPA** (z uwzględnieniem zasad wprowadzonych przez rozporządzenie 260/2012). Do innych różnic pomiędzy dyrektywą a SEPA można zaliczyć:

- 1) inny zakres walutowy objęty regulacją: dyrektywa – wszystkie waluty państw członkowskich, w ograniczonym zakresie – inne waluty, SEPA – euro;
- 2) inny zakres terytorialny obowiązywania: dyrektywa – państwa Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, SEPA – 28 państw członkowskich Unii Europejskiej i terytoria zależne państw UE oraz Islandię, Norwegię, Liechtenstein, Szwajcarię, Monako, San Marino, a także Księstwo Andory i Państwo Watykańskie (Stolicę Apostolską) (wg stanu na 1.3.2019 r., aktualny zakres terytorialny zob. <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/>);
- 3) inny przedmiot regulacji: dyrektywa – przedmiotem regulacji są usługi płatnicze wskazane w załączniku, SEPA – przedmiotem regulacji są zasadniczo jedynie polecenie przelewu, polecenie zapłaty oraz transakcje kartowe;
- 4) inny zakres podmiotowy regulacji: dyrektywa – zasadniczo w relacji użytkownik–dostawca usług płatniczych, SEPA – w odniesieniu do polecenia przelewu i polecenia zapłaty głównie w relacji pomiędzy dostawcami usług płatniczych.

Pomimo wskazanych różnic, SEPA miała, jak to wskazano, zasadniczy wpływ na uchwalenie i kształt dyrektywy o usługach płatniczych. Stąd porozumienia zawarte w ramach SEPA, mimo iż nie stanowią źródeł prawa w rozumieniu normatywnym, można zakwalifikować jako **źródła prawa w rozumieniu funkcjonalnym** (odnośnie do samoregulacji jako źródła prawa w rozumieniu funkcjonalnym zob. obszernie *R.W. Kaszubski*, Funkcjonalne źródła prawa bankowego publicznego, Warszawa 2006). Brak wdrożenia dyrektywy o usługach płatniczych w danym państwie członkowskim nie oznacza, iż w tym państwie nie mogą być dokonywane płatności – SEPA. W takim przypadku płatności te są dokonywane wyłącznie na podstawie prywatnoprawnych porozumień (zob. European Commission, Your questions on PSD1, Question no 282; odnośnie do SEPA zob. też *K. Lewandowski*, Jednolity Obszar Płatności w Euro (SEPA): koncepcja i wdrożenie, PB 2008, Nr 10; *J. Gliniecka*, Zasada przejrzystości świadczenia usług płatniczych jako warunek bezpiecznego korzystania z elektronicznych instrumentów płatniczych na tle rozwiązań prawnych dyrektywy PSD, PB 2008, Nr 9). Zasady wykonywania poleceń przelewu i poleceń zapłaty w standardzie wypracowanym przez SEPA zostały ustalone w rozporządzeniu 260/2012 (tzw. SEPA Regulation albo SEPA End Date Regulation – zob. uwagi do art. 37a), którego postanowienia obowiązują w pełni od 31.10.2016 r. Standard SEPA jest stosowany w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro tak pomiędzy Państwami Członkowskimi, jak też w obrębie samych Państw Członkowskich.

11. **Karty płatnicze – szczególna regulacja.** Znowelizowana UsłPIU odrębnie (od regulacji instrumentów płatniczych) reguluje niektóre kwestie związane z używaniem kart płatniczych, jako podkategorii instrumentów płatniczych. Do kart

płatniczych znajdują więc w pierwszej kolejności zastosowanie przepisy dotyczące instrumentów płatniczych, w drugiej kolejności – jako regulacja szczególna – przepisy dotyczące kart płatniczych (zob. art. 1 ust. 2, art. 2 pkt 15a, art. 19a, 19b, 35c, 32a, 34a, 38a, 52 ust. 5, rozdział 5 – art. 59a–59d, 59f ust. 1). Jako uzasadnienie do takiej szczególnej regulacji jest podawana specyfika tych płatności, a zwłaszcza potrzeba regulacji opłaty interchange.

II. Wykładnia prounijna i transpozycja prawa UE

- 12 1. Obowiązek prounijnej wykładni przepisów prawa polskiego.** Przepisy UstPIU w przeważającej mierze stanowią transpozycję przepisów Unii Europejskiej (zob. wyjaśnienia poniżej). W odniesieniu do transponowanych przepisów prawa polskiego obowiązuje tzw. **prounijna wykładnia przepisów**. Ten sposób wykładni wiąże również sądy i organy administracji. Oznacza to, iż charakter instytucji prawnych wprowadzonych przez ustawę powinien być oceniany również w kontekście celów i treści transponowanego w ten sposób prawa UE. W przypadku różnic pomiędzy brzmieniem przepisów ustawy i implementowanej dyrektywy zastosowanie znajdzie **zasada pierwszeństwa prawa unijnego**. Zasada ta ma na celu zapewnienie efektywności przepisom prawa unijnego, które nie są bezpośrednio skuteczne (odnośnie do „prowspółnotowej” interpretacji prawa zob. A. Wróbel (red.), *Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy. Zasady – orzecznictwo – piśmiennictwo*, t. II, Kraków 2005, s. 436; R. Zenc, *Prowspółnotowa wykładnia polskiego prawa administracyjnego*, [w:] C. Mik (red.), *Wykładnia prawa Unii Europejskiej*, Toruń 2008; M. Piechocki, *Bezpośrednia horyzontalna i incydentalnie horyzontalna skuteczność dyrektyw w krajowym porządku prawnym*, [w:] D. Kornobis-Romanowska (red.), *Stosowanie prawa wspólnotowego w prawie wewnętrznym z uwzględnieniem prawa polskiego*, Warszawa 2004). Przykładem zastosowania wykładni prowspółnotowej ze względu na treść dyrektywy o usługach płatniczych, może być wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie, IX Wydziału Gospodarczego z 25.8.2010 r., IX Ga 199/10 (niepubl.). Sąd stwierdził, iż pomimo braku implementacji dyrektywy o usługach płatniczych, sąd dokonuje wykładni prawa krajowego w duchu prawa wspólnotowego, a wykładnia taka jest zgodna z art. 87 i 88 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i ze zm.). Sąd wskazał, iż uchwalenie dyrektywy było końcowym etapem ewolucji poglądów dotyczących obowiązków i odpowiedzialności banków za realizowanie usług płatniczych. Z prowspółnotowej wykładni należyte staranności działań banku wynika, że bank ponosi odpowiedzialność za szkody spowodowane niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem polecenia przelewu, zaś wykonanie takiego polecenia na numer rachunku bankowego wskazany w dyspozycji jest prawidłowym wykonaniem polecenia nawet w razie niezgodności numeru rachunku z nazwą jego posiadacza. Podobnie w zakresie wykładni uwzględniającej treść dyrektywy o usługach płatniczych – wyr. Sądu Rejonowego w Olsztynie z 22.9.2010 r., V GC 246/10 (niepubl.). Zob. także KNF, Pismo z 10.7.2015 r. – Przestrzeganie prawa unijnego przez podmioty nadzorowane.

- 13 2. Ewolucja prawa UE dotyczącego płatności.** Analizując dorobek prawny UE w zakresie regulacji płatności, zaobserwować można tendencję do zwiększania zakresu regulacji, a także do stosowania instrumentów prawnych o coraz „silniej wiążącym” charakterze. Materia regulowana początkowo przez akty z zakresu *soft law* (uchwały Rady EWG, białe księgi, zalecenia) jest obecnie objęta regulacją w formie rozporządzeń oraz dyrektyw wysokiej harmonizacji (dotyczy dyrektyw PSD2, a także EMD2 – drugiej dyrektywy o pieniądzu elektronicznym)]. Z kolei materia, której dotyczyło początkowo zalecenie Komisji Nr 2011/442/UE z 18.7.2011 r. w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego (Dz.Urz. UE

L 190 z 21.7.2011 r., s. 87) została uregulowana w dyrektywie PAD z 2014 r. Zob. także *M. Grabowski, Czy banki przyszłości będą jedynie źródłem kapitału? Trendy w regulacji usług płatniczych*, MPB 2016, Nr 5.

3. **Rozporządzenie 260/2012 – tzw. SEPA End Date Regulation.** Odnośnie do regulacji rozporządzenia 260/2012 – zob. uwagi do art. 37a. 14

4. **Transpozycja PSD2.** Przepisy uchwalone w wyniku transpozycji dyrektyw PSD1 i PSD2 stanowią trzon przepisów UstPŁU. Celem dyrektywy PSD1 było stworzenie ram prawnych dla funkcjonowania jednolitego rynku usług płatniczych na obszarze całej Wspólnoty Europejskiej oraz EOG (zob. uwagi do pojęcia Państwa członkowskiego w art. 2). Stąd też termin implementacji dyrektywy o usługach płatniczych został ustalony na 1.11.2009 r. jednolicie w stosunku do wszystkich państw członkowskich. Celem tej dyrektywy było również wzmocnienie konkurencji na rynku usług płatniczych, m.in. poprzez ułatwienie dostępu do rynku nowym podmiotom, jak również umożliwienia tym podmiotom oferowania innowacyjnych sposobów płatności. Utworzone na mocy dyrektywy instytucje płatnicze mogą skorzystać ze znaczącego ułatwienia dla świadczenia usług płatniczych na obszarze całej UE/EOG, jakim jest prawo do świadczenia usług płatniczych na podstawie tzw. jednego paszportu (zob. uwagi do art. 91). Naczelnym celem była również ochrona konsumenta m.in. poprzez poprawę transparentności świadczenia usług płatniczych oraz pobieranych z tytułu tych usług opłat. Stworzenie wspólnego, zintegrowanego rynku płatności miało na celu doprowadzenie do ułatwienia i usprawnienia dokonywania płatności, jak również do osiągnięcia w stosunku do rynku płatności korzyści skali. Z kolei dyrektywa PSD2, która zastąpiła dyrektywę PSD1 z dniem 13.1.2018 r., wprowadziła dalsze kategorie dostawców usług płatniczych – tzw. podmioty trzecie, świadczące nowe usługi płatnicze – usługi dostępu do rachunków płatniczych i usługi inicjowania płatności. PSD2 modyfikowała także niektóre przepisy dyrektywy PSD1. Jako najistotniejszą zmianę, którą wprowadziła dyrektywa PSD1 było „przełamanie” monopolu banków na dokonywanie rozliczeń pieniężnych, poprzez stworzenie ram prawnych dla funkcjonowania instytucji płatniczych i świadczenia przez te podmioty usług płatniczych. „Rewolucją” dokonaną przez PSD2 jest usankcjonowanie rozdzielenia źródła pieniądza (rachunku płatniczego) od możliwości dokonywania płatności tym pieniądzem. Zatem podmioty trzecie uzyskały legalną możliwość oferowania płatności i innych funkcjonalności rachunku płatniczego, bez konieczności samodzielnego prowadzenia takiego rachunku, w sposób bazujący na istniejącej architekturze płatności. Do innych zmian wprowadzonych dyrektywą PSD2 należy rozszerzenie zakresu obowiązywania dyrektywy na niektóre typy transakcji (tzw. *one leg out*, zob. uwagi do art. 5), zmiana reguł odpowiedzialności dostawców usług płatniczych z tytułu świadczenia tych usług (zob. uwagi do art. 46 i n.), wprowadzenie zmian w procedurach reklamacyjnych, regulacja obowiązku silnego uwierzytelnienia, wprowadzenie zmian do wyjątków od stosowania przepisów dyrektywy w zakresie wyłączenia dla agentów, dla tzw. ograniczonej sieci oraz „treści cyfrowe”, zniesienie wyłączenia dla niezależnych operatorów bankomatów (zob. uwagi do art. 6). PSD2 jest również dyrektywą wysokiej harmonizacji, stąd odstępstwa od jej postanowień w przepisach prawa krajowego ograniczone są do tzw. opcji narodowych (zob. w zakresie opcji narodowych wykorzystanych w UstPŁU – uzasadnienie do projektu ustawy wprowadzającej PSD2 – o zmianie ustawy o usługach płatniczych z 10.5.2018 r., Dz.U. z 2018 r. poz. 1075, Druk sejmowy Nr 225 z 22.1.2018 r.). Pozostawienie możliwości odstępstw w ramach opcji narodowych ma służyć przede wszystkim dostosowaniu zasad ustanowionych w dyrektywie do specyfiki prawnej i rynkowej każdego z państw członkowskich.

5. **Transpozycja EMD2.** Drugą istotną dyrektywą transponowaną w UstPŁU jest zastępująca dyrektywę EMD1 – dyrektywa EMD2. Została ona transponowana 16

całościowo w drodze nowelizacji UsłPIU z 12.7.2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 1036), która weszła w życie 7.10.2013 r. Treścią EMD2 jest regulacja pojęcia pieniądza elektronicznego oraz podmiotu określanego instytucją pieniądza elektronicznego, która samodzielnie posiada uprawnienia do wydawania takiego pieniądza. **Podstawowym celem EMD2 była liberalizacja przepisów w zakresie tworzenia instytucji pieniądza elektronicznego i wydawania pieniądza elektronicznego.** Zwracano bowiem uwagę że regulacja EMD1 (transponowanej w ElektrInstPIU) była na tyle restrykcyjna, że w Polsce pod rządami tej ustawy nie powstała żadna instytucja pieniądza elektronicznego (zob. uzasadnienie do nowelizacji UsłPIU z 12.7.2013 r., Druk sejmowy Nr 1290 z 17.4.2013 r.). W EMD2, w celu ułatwienia uzyskiwania licencji oraz prowadzenia działalności ustawodawca w EMD2 **złagodził m.in. wymogi nadzorcze oraz kapitałowe wobec instytucji pieniądza elektronicznego, jak również dozwolił instytucjom pieniądza elektronicznego na prowadzenie innej niż tylko wydawanie pieniądza elektronicznego działalności**, w tym świadczenie usług płatniczych. Instytucje pieniądza elektronicznego nie stanowią zgodnie z nową regulacją instytucji kredytowych, jak miało to miejsce w przypadku uchylonej EMD1. Dyrektywa EMD2 określa całościowo ramy prawne, w których funkcjonują instytucje pieniądza elektronicznego, w tym wymogi kapitałowe, organizacyjne oraz obowiązki względem nadzoru. Dodatkowo zezwolenie instytucji pieniądza elektronicznego uzyskane w jednym państwie członkowskim zachowuje ważność w innych państwach członkowskich, na zasadzie tzw. jednolitego paszportu. IPE ma prawo prowadzenia w innym państwie członkowskim działalności poprzez oddział bądź też transgranicznie – na zasadzie transgranicznego świadczenia usług. EMD2, podobnie jak PSD, jest dyrektywą wysokiej harmonizacji i stanowi wobec PSD2 komplementarny akt prawny, wielokrotnie odwołując się do regulacji PSD (zgodnie z tabelą zgodności – do PSD2). Wymóg wysokiej harmonizacji oznacza, że jej postanowienia powinny być implementowane do prawa krajowego w całości. Wyjątkiem są tzw. opcje narodowe, których w EMD2 jest 12. Szczegółowy opis opcji wykorzystanych i niewykorzystanych zawiera uzasadnienie do nowelizacji z 12.7.2013 r. (Druk sejmowy Nr 1290 z 17.4.2013 r.). Wskazana ustawa nowelizująca uchyliła też w całości ustawę o elektronicznych instrumentach płatniczych, w której EMD2 była już częściowo transponowana, oraz dokonała przeniesienia części instytucji prawnych z ElektrUsłPIU do UsłPIU. Odnośnie do pojęcia pieniądza elektronicznego, anonimowego pieniądza elektronicznego, kart przedpłaconych – zob. uwagi do art. 59j.

- 17 6. **Transpozycja PAD.** Implementowana w UsłPIU dyrektywa PAD nałożyła na państwa członkowskie obowiązek wprowadzenia szeregu prokonsumenckich przepisów. Dotyczyło to wprowadzenia instytucji przeznaczonego dla konsumentów nieposiadających rachunku bankowego – tzw. podstawowego rachunku płatniczego. Rachunek podstawowy z definicji ma być – wraz z pakietem podstawowych usług – nieodpłatny i zakładany konsumentom także bez względu na ich miejsce pobytu (czyli także konsumentom przebywającym w innym kraju UE/EOG) i sytuację finansową. Nowe przepisy dotyczyły także ułatwienia przenoszenia rachunków. Przepisy nałożyły także dodatkowe obowiązki informacyjne na dostawców w postaci obowiązku przekazywania zestawienia opłat i dokumentu dotyczącego opłat. Obowiązki te z zasady miały zapewnić konsumentom większą przejrzystość co do pobieranych opłat. Państwa członkowskie zostały także zobowiązane do zapewnienia funkcjonowania co najmniej jednej ogólnokrajowej porównywarki rachunków płatniczych. Dyrektywa PAD zastąpiła **zalecenie Komisji 2011/442/UE z 18.7.2011 r. w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego** (Dz.Urz. UE L 190/87 z 21.7.2011 r.). Zalecenie to, jako akt o charakterze *soft law*, nie podlegało obowiązkowej implementacji oraz nie zostało włączone do polskiego porządku prawnego. PAD została transponowana ustawą z 30.11.2016 r. o zmianie ustawy

o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 1997), która weszła w życie z dniem 8.2.2017 r. Dostawcy usług płatniczych zostali zobowiązani do dostosowania do przepisów PAD w terminie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie przepisów. Zob. też uwagi odnośnie dokumentu dotyczącego opłat (art. 20a), zestawienia opłat (art. 32b), wykazu usług reprezentatywnych (art. 14f), podstawowego rachunku płatniczego (art. 59ia) oraz przenoszenia rachunków płatniczych (art. 59ii). W wykonaniu dyrektywy PAD zostały wydane:

- 1) rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2018/32 z 28.9.2017 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących ujednoliconej terminologii unijnej w zakresie najbardziej reprezentatywnych usług powiązanych z rachunkiem płatniczym (Dz.Urz. UE L 6/3 z 11.1.2018 r.);
- 2) rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/34 z 28.9.2017 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do ujednoliconego formatu dokumentu dotyczącego opłat i jego wspólnego symbolu zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE (Dz.Urz. UE L 6/37 z 11.1.2018 r.);
- 3) rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/33 z 28.9.2017 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do ujednoliconego formatu zestawienia opłat i jego wspólnego symbolu zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE (Dz.Urz. UE L 6/26 z 11.1.2018 r.).

7. AMLD5. Przepisy dotyczące przeciwdziałania praniu pieniędzy pełnią istotną rolę w regulacji zasad świadczenia usług płatniczych. W polskim systemie prawnym przepisy te są zawarte w ustawie z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1115 ze zm.). Ustawa ta stanowi transpozycję dyrektywy AMLD4 oraz w większości AMLD5. AMLD5 stanowi uzupełnienie i przystosowanie przepisów dyrektywy AMLD4, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania nowym zagrożeniom w zakresie finansowania i prowadzenia operacji przez grupy terrorystyczne, w tym z użyciem nowoczesnych usług technologicznych jako alternatywnych systemów finansowych, które to usługi pozostawały dotychczas poza zakresem prawa unijnego lub korzystały z wyłączeń z wymogów prawnych, które obecnie mogą nie mieć już uzasadnienia. Regulacji poddano podmioty zajmujące się świadczeniem usług wymiany walut pomiędzy walutami wirtualnymi a walutami fiducyjnymi, jak również dostawców kont walut wirtualnych, które to podmioty nie były dotychczas zobowiązane na mocy prawa unijnego do identyfikacji podejrzanych działań. Celem AMLD5 było objęcie wszystkich możliwych sposobów wykorzystania **walut wirtualnych**. W AMLD5 regulacji poddano także kwestie anonimowych kart przedpłaconych, zmniejszając limity i maksymalne kwoty uprawniające do wyłączenia niektórych obowiązków stosowania środków bezpieczeństwa finansowego (zob. uwagi do art. 19). AMLD5 weszła w życie 9.7.2018 r. Państwa członkowskie zostały zobowiązane do transpozycji AMLD5 do 10.1.2020 r. W zakresie przepisów prawnych regulujących zasady przeciwdziałania praniu pieniędzy zob. listę obowiązujących aktów prawnych na stronach internetowych KNF: https://www.knf.gov.pl/o_nas/wspolpraca_miedzy_narodowa/unia/regulacje_i_dokumenty_powiazane/aml_cft.

8. Transpozycja rozporządzenia Nr 924/2009 w sprawie płatności transgranicznych we Wspólnocie. Rozporządzenie to, obok norm bezpośrednio skutecznych, zawiera także nałożone na państwa członkowskie zobowiązanie do wprowadzenia określonych regulacji w drodze uchwalenia przepisów prawa krajowego. Zgodnie z uzasadnieniem do ustawy, implementacja tych dyrektywalnych norm została dokonana w art. 14 ust. 1, art. 99 ust. 2, art. 102 ust. 1 (zob. szerzej uwagi do art. 14 oraz 37 i 37a).

9. Rozporządzenie 2015/847 w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych. Rozporządzenie to zastąpiło rozporządzenie

Nr 1781/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 15.11.2006 r. w sprawie informacji o zleceniodawcach, które towarzyszą przekazom pieniężnym. Rozporządzenie 2015/847 stanowi część regulacji z zakresu przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Jego **celem było zapewnienie możliwości pełnego śledzenia transferów środków pieniężnych poprzez zobowiązanie dostawców usług płatniczych do dołączania do transferów środków pieniężnych informacji o płatniku i odbiorcy**. Rozporządzenie nakłada bezpośrednio obowiązki na dostawców usług płatniczych oraz na pośrednich dostawców usług płatniczych mających siedzibę w UE/EOG. Państwa członkowskie zostały zobowiązane do zapewnienia stosowania przepisów rozporządzenia poprzez wprowadzenie przepisów administracyjnych i sankcji karnoprawnych za brak przestrzegania rozporządzenia. Przepisy takie zostały wprowadzone w **ustawie z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu**.

III. Przepisy prawa międzynarodowego dotyczące usług płatniczych

- 21 1. **FATCA**. Do przepisów takich można zaliczyć tzw. **FACTA**, czyli ang. *Foreign Account Tax Compliance Act*. Regulacja ta nakłada na instytucje finansowe spoza Stanów Zjednoczonych obowiązki identyfikacji rachunków i przekazywania określonych danych dotyczących tzw. rachunków finansowych prowadzonych dla podatników USA, w tym m.in. odbierania od klientów zakładających rachunki odpowiednich oświadczeń. Jako podatnicy USA są traktowani rezydenci podatkowi – osoby fizyczne i osoby prawne. Do polskiego prawa FACTA została wprowadzona ustawą z 20.3.2015 r. o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA, oraz towarzyszących Uzgodnień Końcowych, podpisanych 7.10.2014 r. w Warszawie (Dz.U. z 2015 r. poz. 686) i weszła w życie 2.6.2015 r.
- 22 2. **Porozumienie dotyczące pocztowych usług płatniczych**. Regulacją prawa międzynarodowego w zakresie pocztowych usług płatniczych jest **Porozumienie dotyczące pocztowych usług płatniczych**, sporządzone 11.10.2012 r. w Dausze, podane do powszechnej wiadomości przez Prezydenta RP (Dz.U. z 2015 r. poz. 1522). Porozumienie to określa m.in. wykonywanie pocztowych przekazów pieniężnych (zob. też art. 6 pkt 7 lit. g i uwagi tamże). Jako część regulacji międzynarodowych o charakterze *soft law* w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, powiązanych ze świadczeniem usług płatniczych, mogą być rekomendacje FATF oraz zasady i dokumenty dodatkowe grupy Wolfsberg (zob. szerzej https://www.knf.gov.pl/o_nas/wspolpraca_miedzynarodowa/unia/regulacje_i_dokumenty_powiazane/aml.cft).
- 23 3. **Regulaminy międzynarodowych organizacji płatniczych**. Charakteru prawa powszechnie obowiązującego nie mają natomiast regulaminy (tzw. *by-laws*) takich podmiotów jak **SWIFT** czy też międzynarodowych organizacji płatniczych **Visa**, **Master Card**, **American Express** czy też **UnionPay**. Praktycznie te prywatnoprawne akty mają częstokroć decydujące znaczenie dla rozstrzygania konkretnych przypadków.

IV. Przepisy prawa polskiego

- 24 1. **Historyczne źródła prawa polskiego w zakresie usług płatniczych**. Po 1989 r. rozpoczął się proces integracji Polski ze Wspólnotami Europejskimi. Proces ten polegał także na – początkowo nieformalnym – przejmowaniu niektórych rozwiązań prawnych państw członkowskich Wspólnot Europejskich. Pierwszym, w dużej mierze autonomicznym polskim aktem prawnym regulującym rozliczenia pieniężne

było zarządzenie Prezesa NBP z 29.5.1998 r. w sprawie form i trybu przeprowadzania rozliczeń pieniężnych za pośrednictwem banków (M.P. Nr 21, poz. 320 ze zm.), wydanym na podstawie delegacji ustawowej wskazanej w art. 68 pkt 1 PrBank, jako akt NBP bez charakteru normatywnego (zob. wyr. TK z 28.6.2000 r., K 25/99, OTK 2000, Nr 5, poz. 141). Kolejnym w ówczesnym czasie kompleksowym aktem prawnym regulującym zasady wykonywania rozliczeń pieniężnych była ustawa z 12.9.2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz.U. Nr 169, poz. 1385 ze zm.), uchylona ostatecznie nowelizacją UstPpU z 12.7.2013 r. ElektrInstrPpU była już aktem prawnym harmonizującym prawo polskie z prawem Wspólnot Europejskich. Po przystąpieniu Polski do Wspólnot Europejskich prawo w zakresie usług płatniczych ma prawie wyłącznie źródło w ustawach transponujących dyrektywy i rozporządzeniach unijnych. W zakresie historycznych źródeł prawa usług płatniczych zob. szerzej *M. Grabowski*, *Instrumenty Płatnicze*, Warszawa 2013, Rozdział I Regulacje w zakresie Instrumentów Płatniczych, s. 13 i n.

2. Przepisy prawa polskiego dotyczące usług płatniczych. Do przepisów prawa polskiego regulujących, także fragmentarycznie, usługi płatnicze należą: 25

- 1) ustawa z 19.8.2011 r. o usługach płatniczych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 659 ze zm.) oraz 27 aktów wykonawczych do tej ustawy;
- 2) ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2357 ze zm.);
- 3) ustawa z 24.8.2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 212);
- 4) ustawa z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2412 ze zm.);
- 5) ustawa z 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 613 ze zm.);
- 6) ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.);
- 7) ustawa z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1115 ze zm.);
- 8) ustawa z 12.5.2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1083);
- 9) ustawa z 30.5.2014 r. o prawach konsumenta (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 134 ze zm.);
- 10) ustawa z 18.7.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 123 ze zm.);
- 11) ustawa z 10.6.2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 795 ze zm.);
- 12) ustawa z 27.7.2002 r. – Prawo dewizowe (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 160);
- 13) ustawa z 19.11.2009 r. o grach hazardowych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 847 ze zm.);
- 14) ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 266);
- 15) ustawa z 19.3.2004 r. – Prawo celne (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1169);
- 16) ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 900 ze zm.);
- 17) ustawa z 2.4.2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 103);
- 18) ustawa z 10.9.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 19);
- 19) ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1950 ze zm.);
- 20) ustawa z 24.8.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1120 ze zm.);
- 21) ustawa z 8.3.2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 118 ze zm.).

V. Przepisy prawa Unii Europejskiej

- 26** 1. **Dyrektywy.** Do aktów prawnych regulujących prawo usług płatniczych w postaci dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady należą:
- 1) PSD2 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z 25.11.2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) Nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (Dz.Urz. UE L 337/35 z 23.12.2015 r.);
 - 2) EMD2 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/110/WE z 16.9.2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością, zmieniająca dyrektywy 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchylająca dyrektywę 2000/46/WE (Dz.Urz. UE L 267/7 z 10.10.2009 r.);
 - 3) PAD – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z 23.7.2014 r. w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego (Dz.Urz. UE L 257 z 28.8.2014 r.);
 - 4) AMLD4 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z 20.5.2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.Urz. UE L 141/73 z 5.6.2015 r.);
 - 5) AMLD5 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z 30.5.2018 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniająca dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE (Dz.Urz. UE L 156/43 z 19.6.2018 r.);
 - 6) Dyrektywa 98/26/WE z 19.5.1998 r. w sprawie zamknięcia rozliczeń w systemach płatności i rozrachunku papierów wartościowych (Dz.Urz. WE L 166/45 z 11.6.1998 r.).
- 27** 2. **Rozporządzenia Parlamentu i Rady UE.** Do rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady należą:
- 1) IFR (*Interchange Fee Regulation*) – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/751 z 29.4.2015 r. w sprawie opłat interchange w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę (Dz.Urz. UE L 123/1 z 19.5.2015 r.);
 - 2) CBR (*Cross Border Regulation*) – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 924/2009 z 16.9.2009 r. w sprawie płatności transgranicznych we Wspólnocie oraz uchylające rozporządzenie (WE) Nr 2560/2001 (Dz.Urz. UE L 266/11 z 9.10.2009 r.);
 - 3) SEPA End Date Regulation – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 260/2012 z 14.3.2012 r. ustanawiające wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniające rozporządzenie (WE) Nr 924/2009 (Dz.Urz. L 94/22 z 30.3.2012 r.);
 - 4) FTR (*Funds Transfer Regulation*) – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/847 z 20.5.2015 r. w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych i uchylenia rozporządzenia (WE) Nr 1781/2006 (Dz.Urz. UE L 141/1 z 5.6.2015 r.).
- 28** 3. **Rozporządzenia wykonawcze Komisji do dyrektywy PSD2.** Do dyrektywy PSD2 zostały wydane następujące rozporządzenia delegowane Komisji:

- 1) RTS w sprawie uwierzytelnienia i komunikacji (SCA-RTS) – rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2018/389 z 27.11.2017 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji (Dz.Urz. UE L 69/23 z 13.3.2018 r.);
- 2) RTS w sprawie paszportowania i nadzoru – rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2017/2055 z 23.6.2017 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących współpracy i wymiany informacji między właściwymi organami w związku z korzystaniem ze swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług przez instytucje płatnicze (Dz.Urz. UE L 294/1 z 11.11.2017 r.) – Commission Delegated Regulation (EU) 2017/2055 of 23 June 2017 supplementing Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council with regard to regulatory technical standards for the cooperation and exchange of information between competent authorities relating to the exercise of the right of establishment and the freedom to provide services of payment institutions. EBA opublikowała także praktyczny przewodnik dotyczący formularzy, które mają być używane przez właściwe organy w zakresie RTS dotyczącego paszportowania – ang. *Practical guide to competent authorities on which notification templates to use under the RTS on passporting under PSD2*;
- 3) Projekt RTS w sprawie punktów kontaktowych – Consultation Paper/Draft Regulatory Technical Standard on the criteria for determining the circumstances in which the appointment of a central contact point pursuant to Article 29(4) of Directive (EU) 2015/2366 is appropriate and the functions of those central contact points, EBA/CP/2017/09, 29 June 2017;
- 4) RTS/ITS w sprawie prowadzenia centralnego rejestru dostawców – rozporządzenie Komisji 2019/411 z 29.11.2019 r. – COMMISSION DELEGATED REGULATION (EU) 2019/411 of 29 November 2018 supplementing Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council with regard to regulatory technical standards setting technical requirements on development, operation and maintenance of the electronic central register within the field of payment services and on access to the information contained therein, oraz ITS w sprawie standardów technicznych dotyczących prowadzenia centralnego rejestru dostawców – rozporządzenie Komisji Nr 2019/410 z 29.11.2019 r. – COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) 2019/410 of 29 November 2018 laying down implementing technical standards with regard to the details and structure of the information to be notified, in the field of payment services, by competent authorities to the European Banking Authority pursuant to Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council;
- 5) Projekt RTS w sprawie współpracy pomiędzy władzami nadzorczymi państw członkowskich w sprawie nadzoru nad instytucjami płatniczymi działającymi transgranicznie – Draft Regulatory Technical Standards on cooperation between competent authorities in home and host Member States in the supervision of payment institutions operating on a cross-border basis under Article 29(6) of PSD2, z 31 July 2018, EBA/RTS/2018/03;
- 6) Projekt RTS w sprawie rozdziału schematów płatności kartami oraz jednostek procesujących – EBA FINAL draft Regulatory Technical Standards on separation of payment card schemes and processing entities under Article 7 (6) of Regulation (EU) 2015/751, EBA/RTS/2016/05, 27 July 2016.

4. **Rozporządzenia wykonawcze Komisji do dyrektywy PAD.** Do dyrektywy 29 PAD zostały wydane następujące rozporządzenia delegowane Komisji:

- 1) rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2018/32 z 28.9.2017 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących ujednoliconej terminologii unijnej w zakresie najbardziej reprezentatywnych usług powiązanych z rachunkiem płatniczym (Dz.Urz. UE L 6/3 z 11.1.2018 r.);
- 2) rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/34 z 28.9.2017 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do ujednoliconego formatu dokumentu dotyczącego opłat i jego wspólnego symbolu zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE (Dz.Urz. UE L 6/37 z 11.1.2018 r.);
- 3) rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/33 z 28.9.2017 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do ujednoliconego formatu zestawienia opłat i jego wspólnego symbolu zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE (Dz.Urz. UE L 6/26 z 11.1.2018 r.).

VI. Stanowiska organów i interpretacje

30 1. Wytyczne UENB. Do wytycznych wydanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w zakresie usług płatniczych należą:

- 1) Wytyczne dotyczące kryteriów określania wysokości minimalnej kwoty pieniężnej ubezpieczenia odpowiedzialności z tytułu prowadzenia działalności zawodowej z tytułuprowadzenia działalności zawodowej lub innej porównywalnej gwarancji zgodnie z art. 5 ust. 4 dyrektywy (UE) 2015/2366, EBA/GL/2017/08, z 12.9.2017 r., Guidelines on the criteria on how to stipulate the minimum monetary amount of the professional indemnity insurance or other comparable guarantee under Article 5(4) of Directive (EU) 2015/2366 (PSD2) EBA/GL/2017/08;
- 2) Wytyczne dotyczące informacji, które należy przedstawić w celu uzyskania zezwolenia przez instytucje płatnicze i instytucje pieniądza elektronicznego oraz zarejestrowania dostawców świadczących usługi dostępu do informacji o rachunku zgodnie z art. 5 ust. 5 dyrektywy (UE) 2015/2366, EBA/GL/2017/09, 8.11.2017 r., Guidelines on the information to be provided for the authorisation of payment institutions and e-money institutions and for the registration of account information service providers under Article 5(5) of Directive (EU) 2015/2366;
- 3) Wytyczne w sprawie warunków skorzystania z wyłączenia z obowiązku ustanowienia mechanizmów awaryjnych zgodnie z art. 33 ust. 6 rozporządzenia (UE) 2018/389 (w sprawie regulacyjnych standardów technicznych (RTS) dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji) z 4.12.2018 r., EBA/GL/2018/07;
- 4) Wytyczne EBA w sprawie środków bezpieczeństwa dotyczących ryzyk operacyjnych i ryzyk dla bezpieczeństwa usług płatniczych na mocy dyrektywy (UE) 2015/2366 (druga dyrektywa w sprawie usług płatniczych) z 12.1.2018 r., EBA/GL/2017/17 – Guidelines on the security measures for operational and security risks of payment services under Directive (EU) 2015/2366 (PSD2);
- 5) Wytyczne EBA dotyczące zgłaszania poważnych incydentów zgodnie z dyrektywą (UE) 2015/2366 (PSD2) z 19.12.2017 r., EBA/GL/2017/10 – Guidelines on major incident reporting under Directive (EU) 2015/2366 (PSD2);
- 6) Wytyczne EBA w sprawie wymogów zgłaszania nadużyć finansowych na podstawie art. 96 ust. 6 drugiej dyrektywy w sprawie usług płatniczych (PSD2) z 17.9.2018 r., EBA/GL/2018/05 – Guidelines on reporting requirements for fraud data under Article 96(6) PSD2;
- 7) Wytyczne dotyczące procedur składania skarg w odniesieniu do domniemych naruszeń przepisów dyrektywy (UE) 2015/2366 z 5.12.2017 r.,

- EBA/GL/2017/13, wydane w wykonaniu art. 100 ust. 6 PSD2 – Guidelines on procedures for complaints of alleged infringements of Payment Services Directive 2;
- 8) EBA, Wytyczne w sprawie outsourcingu z 25.2.2019 r., EBA/GL/2019/02;
 - 9) EBA, Wytyczne w sprawie rozpatrywania skarg w sektorze papierów wartościowych i bankowości z 4.10.2018 r., JC 2018 35 (skierowane do organów nadzorczych);
 - 10) Wytyczne EBA dotyczące krajowych wstępnych wykazów najbardziej reprezentatywnych usług powiązanych z rachunkiem płatniczym i podlegających opłacie EBA/GL/2015/01.
2. **Opinie EUNB.** Do opinii Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego należą: **31**
- 1) Opinia EBA w sprawie elementów silnego uwierzytelnienia zgodnie z PSD2 – Opinion of the European Banking Authority on the elements of strong customer authentication under PSD2 21 June 2019, EBA-Op-2019-06;
 - 2) Opinia EBA w sprawie implementacji RTS dotyczących uwierzytelnienia i komunikacji – Opinion of the European Banking Authority on the implementation of the RTS on SCA and CSC EBA-Op-2018-04, 13 June 2018;
 - 3) Opinia EBA w sprawie zmian do RTS dotyczących uwierzytelnienia I komunikacji – Opinion of the European Banking Authority on the European Commission’s intention to partially endorse and amend the EBA’s final draft regulatory technical standards on strong customer authentication and common and secure communication under PSD2, 29 June 2017, EBA/Op/2017/09;
 - 4) Opinia EBA w sprawie terminu końcowego migracji w celu uzyskania silnego uwierzytelnienia dla płatności kartowych w e-commerce – Opinion of the European Banking Authority on the deadline for the migration to SCA for e-commerce cardbased payment transactions, EBA-Op-2019-11, 16 October 2019;
 - 5) Opinia EBA w sprawie notyfikacji paszportowych dotyczących agentów i dystrybutorów w rozumieniu dyrektywy PSD2, EMD2, AMLD, – Opinion of the European Banking Authority on the nature of passport notifications regarding agents and distributors under Directive (EU) 2015/2366 (PSD2), Directive 2009/110/EC (EMD2) and Directive (EU) 2015/849 (AMLD), EBA-Op-2019-03, 24 April 2019;
 - 6) Opinia EBA w sprawie używania certyfikatów eIDAS przy stosowaniu RTS w sprawie uwierzytelniania i komunikacji – EBA, Opinion of the European Banking Authority on the use of eIDAS certificates under the RTS on SCA and CSC z 10.12.2018 r., EBA-Op-2018-7;
 - 7) EBA, Practical guide to competent authorities on which notification templates to use under the RTS on passporting under PSD2;
 - 8) Opinia EBA w sprawie okresu przejściowego pomiędzy PSD1 i PSD2 – Opinion of the European Banking Authority on the transition from PSD1 to PSD2, EBA/Op/2017/16, 19 December 2017;
 - 9) Opinion of the European Banking Authority On the European Commission’s intention to partially endorse and amend the final draft regulatory technical standards submitted by the EBA establishing requirements to be complied with by payment card schemes and processing entities to ensure the application of independence requirements in terms of accounting, organisation and the decision-making proces, EBA/Op/2017/01, 16 February 2017;
 - 10) Opinion of the European Banking Authority on the EU Commission’s proposal to bring Virtual Currencies into the scope of Directive (EU) 2015/849 (4AMLD), EBA-Op-2016-07, 11 August 2016;
 - 11) EBA Opinion on ‘virtual currencies’ EBA/Op/2014/08, 4 July 2014;
 - 12) Comitee of European Banking Supervisors, CEBS Technical Advice: Review of Article 8 of Directive 2000/46/EC, CEBS/05/66 June 2005.

[Przejdź do księgarni →](#)